

2020-07-23
I2020/02006/TP

Infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag att genomföra en upphandling av nattågstrafik genom Sverige och Danmark som bidrar till att det upprättas internationella nattågsförbindelser med dagliga avgångar från Sverige till andra europeiska länder

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Trafikverket att i enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 upphandla och tilldela avtal om nattågstrafik enligt följande:

- Dagliga avgångar från Malmö genom Danmark fram till gränsen mellan Danmark och Tyskland. Trafikverket ska i den utsträckning myndigheten bedömer att det är möjligt verka för att trafiken fortsätter på kommersiella grunder efter gränsen mellan Danmark och Tyskland så att den sammanlagda restiden från Malmö utan byte uppgår till minst åtta timmar, företrädesvis med slutdestination Bryssel. Om myndigheten bedömer att en sådan förlängning inte kommer att komma till stånd ska myndigheten avbryta upphandlingen. Trafiken ska påbörjas senast den 1 augusti 2022, vilket förutsätter ett skyndsamt offentliggörande av avsikten att upphandla trafik, och pågå under högst fyra år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.
- Avgångar från Stockholm genom Danmark fram till gränsen mellan Danmark och Tyskland. Trafikverket ska i den utsträckning myndigheten bedömer att det är möjligt verka för att trafiken fortsätter på kommersiella grunder efter gränsen mellan Danmark och Tyskland så att den sammanlagda restiden från Stockholm utan

byte uppgår till minst 11 timmar, företrädesvis med slutdestination Hamburg. Denna upphandling ska göras för dagliga avgångar förutom på de delar av året och de enstaka dagar som sammanfaller med befintlig kommersiell trafik. Om myndigheten bedömer att en sådan förlängning inte kommer att komma till stånd ska myndigheten avbryta upphandlingen. Trafiken ska påbörjas senast den 1 augusti 2022, vilket förutsätter ett skyndsamt offentliggörande av avsikten att upphandla trafik, och pågå under högst fyra år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

Trafikverket ska undersöka möjligheterna till medfinansiering av upphandlingen från Danmark. Trafikverket ska också ingå nödvändiga överenskommelser med Danmark för att upphandlingen ska kunna genomföras.

Trafikverket ska delredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 1 januari 2021 samt slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast tre månader efter att all trafik påbörjats. Delredovisningen ska innehålla:

- en beskrivning av hur genomförandet av uppdraget har fortskridit,
- en tidsplan för det fortsatta arbetet,
- en uppskattning av kostnaderna för trafiken,
- en beskrivning av hur Trafikverket arbetar för att inte konkurrera med redan existerande nattågstrafik bedriven på kommersiell basis och
- en redogörelse för vilka kontakter Trafikverket haft med kommersiella operatörer som kan beröras av den upphandlade trafiken.

Slutredovisningen ska innehålla en redovisning av hur uppdraget har genomförts samt vilken trafik som har upphandlats.

Trafikverket ska under uppdragets genomförande ha löpande kontakter med Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet), särskilt vad gäller uppskattade kostnader. Trafikverket ska särskilt analysera utgiftsriskerna vad gäller riskpremier, vinstmarginaler och osäkra förväntade intäkter etc. Vid direktupphandling ska noggrann kontroll göras så att operatören inte överkompenseras.

I det fall upphandlingen riskerar att gå utöver budgetramen eller stöter på andra problem som riskerar genomförandet ska dialog föras med Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) avseende prioritering framåt.

Eventuella avtal ingås i förekommande fall efter erforderliga bemyndiganden från riksdag och regering.

Skälen för regeringens beslut

Regeringens politik syftar till en omställning av transportsystemet för att nå klimatmålen, bygga ett starkt samhälle och för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Regeringen vill därför förbättra människors möjligheter att resa kollektivt med liten klimatpåverkan för att bidra till att uppnå etappmålet för transportsektorns klimatpåverkan.

Regeringen har uppdragit åt Trafikverket att utreda förutsättningarna för att upphandla nattåg med dagliga avgångar till flera europeiska städer. Trafikverket lämnade i enlighet med uppdraget en slutredovisning den 27 april 2020. Trafikverket bedömer i sin slutredovisning att det inte är möjligt att upphandla nattågstrafik genom Tyskland eftersom det inte finns förutsättningar för att nå en överenskommelse om gränsöverskridande nattågstrafik med allmän trafikplikt med en behörig myndighet i Tyskland. Trafikverket bedömer att det kan finnas möjlighet att handla upp nattågstrafik från Sverige genom Danmark fram till gränsen mellan Danmark och Tyskland. Därefter bedriver operatören eller operatörerna nattågstrafiken på kommersiella grunder.

Regeringen delar Trafikverkets bedömning att det saknas förutsättningar för att upphandla nattågstrafik genom Tyskland. Danmark har uttryckt intresse för en gemensam upphandling av nattåg till resten av Europa. Därför bör Trafikverket ges i uppdrag att upphandla nattågstrafik till gränsen mellan Danmark och Tyskland, och ska i den mån Trafikverket bedömer att det är möjligt att verka för att nattågstrafiken därefter bedrivs på kommersiella grunder, om möjligt till Bryssel respektive Hamburg. Regeringen menar att Bryssel och Hamburg är lämpliga slutdestinationer för nattågstrafiken. I Bryssel finns goda tågförbindelser till och från Amsterdam, London och Paris. I Hamburg finns tågförbindelser till andra tyska storstäder men även söderut mot bland annat Österrike och Schweiz.

Enligt artikel 7 (2) i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 måste avsikten att upphandla kollektivtrafik offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning senast ett år innan det fria anbudsförfarandet inleds respektive innan ett avtal direkttilldelas.

Syftet med att upphandla nattåg under en kort avtalsperiod är att etablera ett trafikutbud inom ett delvis nytt marknadssegment snarast möjligt, att stimulera efterfrågan på nattågsresor så att förutsättningarna förbättras för fortsatt nattågstrafik på kommersiella grunder samt att ge möjlighet till att utvärdera nattågstrafiken inför framtida ställningstagande kring fortsatt trafik. Det är samtidigt viktigt att den upphandlade trafiken inte konkurrerar med den kommersiellt bedrivna nattågstrafiken som körs främst under sommarmånaderna. Att i ett första skede binda upp såväl operatör som staten i ett långt avtal innebär onödiga risker. Under avtalstiden ges utrymme för andra operatörer att analysera och bedöma framtida möjligheter på denna del av järnvägsmarknaden samtidigt som en bedömning kan göras om fortsatt trafik kan bedrivas utan upphandling, alternativt om en ny upphandling bör ske. I det senare fallet finns då erfarenheter från den första upphandlingen som minskar osäkerheten i kommande upphandlingar. Regeringen bedömer därför, i likhet med Trafikverket, att trafiken ska pågå under högst fyra år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2021 föreslå ekonomiska ramar för nattågstrafiken.

På regeringens vägnar

Tomas Eneroth

Niklas Lundin

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/L3

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/OU

Miljödepartementet/ME

Miljödepartementet/KL

Näringsdepartementet/MK

Näringsdepartementet/BSÄ

Infrastrukturdepartementet/TM,

Infrastrukturdepartementet/RS,

Infrastrukturdepartementet/US